

Tilburg University

Fusies

van de Klundert, T.C.M.J.

Published in:
Economisch-statistische berichten

Publication date:
1970

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van de Klundert, T. C. M. J. (1970). Fusies. *Economisch-statistische berichten*, 55, 407.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Fusies

De veronderstelling van volledige mededinging staat in de economische theorie nog steeds in hoog aanzien. Men kent er veelal een grote pedagogische waarde aan toe. Immers, deze veronderstelling vergemakkelijkt de constructie van modellen, waarmee kan worden geïllustreerd tot wat voor maatschappelijke voordelen de concurrentie leidt. In werkelijkheid leidt concurrentie echter onvermijdelijk tot concentratie van de produktie, maar dit aspect van de zaak zit meestal niet in de modellen. De gesignaleerde kloof tussen theorie en praktijk wordt veroorzaakt door de technische ontwikkeling, die moeilijk in abstracte constructies te vangen is. Vandaar dat men voor een inzicht in het proces van kapitalistische expansie beter terecht kan bij Marx, Schumpeter en J. M. Clark dan bij Samuelson, Solow en J. R. Hicks.

De geschiedenis van de westerse volkshuishoudingen toont echter evenzeer aan, dat de vrije concurrentie steeds weer in goede banen geleid moet worden. Daarbij gaat het er om de nevengevolgen zoveel mogelijk te beperken met het doel de levensvatbaarheid van het bestaande stelsel te verzekeren. Een recent voorbeeld hiervan levert de opwindende fusiegolf, die ons land de laatste jaren teistert, en de maatregelen ter begeleiding van dit verschijnsel, bekend onder de benaming: „Fusiecode van de SER”.

Fusies kan men zien als één van de „Neue Kombinationen”, waarover Schumpeter het zo vaak had. Zij zijn een logisch uitvloeisel van de internationale concurrentiestrijd, die geen achterblijven gedooft. Het *Eerste advies inzake gedragsregels in acht te nemen bij het tot stand komen van fusies* van de SER ligt dan ook niet overhoop met de economische wetmatigheden, maar regelt slechts de randverschijnselen. De aandeelhouder moet bij overname een „faire” prijs

krijgen en dat vergt in een wereld, waar ieder er genoeg in schept op financieel vlak zo handig mogelijk te zijn, de nodige reglementering. Daarenboven vereisen de rechtvaardigheid en de prudentie, dat ook aan de belangen van de werknemers wordt gedacht. Het gaat hierbij zowel om de gevolgen op korte als die op lange termijn.

Op korte termijn kan ontslag de werknemers in een moeilijke positie brengen, terwijl op lange termijn een herziening van het sociale beleid binnen de onderneming tot de mogelijkheden behoort. De spelregels die de Sociaal-Economische Raad terzake heeft opgesteld munten echter, zoals de praktijk reeds heeft geleerd, niet uit door duidelijkheid. De vakorganisaties moeten op de hoogte worden gesteld van fusiebesprekingen zo gauw die tot resultaat schijnen te leiden. In het advies wordt gesteld: „De informatie zal moeten geschieden voordat het fusieoverleg geheel is afgerond; de bedoeling is immers dat het werknemersbelang mede factor is in dit overleg” (blz. 17). Als alles al in kannen en kruiken is, behalve eventuele afvloeiingsregelingen e.d., is het fusieoverleg nog niet afgerond en kan men derhalve te elfder ure de vakbeweging informeren. De leden van de vakbeweging mogen dan warempel nog vragen stellen ook.

Zoals gezegd prevaleren in een kapitalistisch stelsel de economische wetten. Het gaat evenwel in de economie niet om natuurwetten, hetgeen nog al eens schijnt te worden vergeten. De uitkomsten van het economisch proces zijn namelijk afhankelijk van de wijze van calculeren of anders gezegd: van de geldende instituties. In de welvaarts-economie wordt in dit verband onder-

scheid gemaakt tussen de private en sociale marginale kosten. Het onderscheid wordt relevant geacht in geval van externe effecten. Brengt men negatieve externe effecten als bijvoorbeeld waterverontreiniging en luchtvervuiling in rekening bij de veroorzakers van deze verschijnselen, dan ontstaat een ander productiepatroon. De produkten van de vervuilende industrie worden duurder en daardoor voor de consument minder aantrekkelijk. Zoals R. Hueting in dit tijdschrift al een aantal malen heeft betoogd, kunnen vrije goederen (zoals bijv. frisse lucht) schaars worden. Schaarse goederen hebben per definitie een (positieve) prijs en daarmee dient bij de allocatie van produktiemiddelen rekening te worden gehouden.

De termen „goederen” en „produktiemiddelen” verhullen in dit verband echter een andere reële afwegingsmogelijkheid. Arbeid en machines kan men namelijk niet op één hoop gooien als het om de welvaart van mensen gaat. De werksituatie is voor alle betrokkenen van immens belang voor de ontplooiingsmogelijkheden. De mens leeft niet van vrije tijd alleen. Als men produktie moet opofferen terwille van een betere werksituatie doet ook dit „goed” een prijs. Bij fusies zou het best wel eens kunnen zijn, dat de werksituatie er door ontslag of een toenemende bureaucratisering op achteruitgaat.

In de spelregels van de SER wordt op minimale wijze met de belangen van de werknemers rekening gehouden, omdat de „economische” belangen doorslaggevend moeten zijn. In een kapitalistisch stelsel zijn de kapitaalbelangen nu eenmaal primair. Bij een beoordeling van de wenselijkheid van fusies zou men echter ook anders kunnen calculeren, maar dan moet er eerst wel wat aan de vigerende instituties worden veranderd. Van de Sociaal-Economische Raad valt in dit opzicht natuurlijk niet veel te verwachten.

Th. van de Klundert